

وَعَلَىٰ عِبَادِهِ الْمَسِيحِ الْمَوْعُودِ

نَحْمَدُكَ وَنُصَلِّي عَلَىٰ رَسُولِكَ الْكَرِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ਖੁਲਾਸਾ ਖੁਤਬਾ ਜੁਮਆ 09.06.2017

ਵੱਲੋਂ : ਨਜ਼ਾਰਤ ਨਸ਼ਰੋ ਇਸ਼ਾਅਤ ਕਾਦੀਆਂ

ਹਰ ਅਹਮਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ
ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਅਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਅਹਮਦੀ ਦੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਜਾਂ
ਸਾਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮਾਤ ਦੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਸਯੱਦਨਾ ਹਜ਼ਰਤ ਅਮੀਰੁਲ ਮੋਮਿਨੀਨ ਖਲੀਫ਼ਾਤੁਲ ਮਸੀਹ ਖ਼ਾਮਿਸ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ
ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਦੇ ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦਾ ਸਾਰ ਜੋ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 9 ਜੂਨ 2017 ਈ. ਨੂੰ ਮਸਜਿਦ
ਬੈਅਤੁਲ ਫ਼ੁਤੂਹ ਲੰਦਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ।

ਤਸੱਹੁਦ, ਤਉਜ਼ ਅਤੇ ਸੂਰਤ ਫ਼ਾਤਿਹਾ ਦੀ ਤਲਾਵਤ ਦੇ ਬਾਦ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਅਯੱਦਾਹੁਲੱਹ ਤਆਲਾ
ਬਿ ਨਸਰਿਹਿਲ ਅਜ਼ੀਜ਼ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ :

ਬੀਤੇ ਖੁਤਬੇ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਰੋਜ਼ਿਆਂ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਉਹ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ
ਸਲਾਮ ਦੇ ਕੁਝ ਕਥਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਕੀ ਢੰਗ ਹਨ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ
ਸਲਾਮ ਨੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬਿਠਾਉਣ ਲਈ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਉੱਪਰ ਇਸ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ
ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਮਹਤੱ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਕਰਮ ਤੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ
ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਤਕਵਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਨੇਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਆਰਜ਼ੀ ਤੇ
ਵਕਤੀ ਨੇਕੀਆਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਵਕਤੀ ਜੋਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਫਿਰ ਹੀ ਆਉਂਦੀ
ਹੈ ਜੱਦ ਹਕੀਕੀ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਹੋਵੇ । ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਕਵਾ ਦੇ
ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅੰਗ ਹਨ, ਹਉਮੈ ਤੇ ਹਰਾਮ ਮਾਲ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਤੇ ਦੁਰਾਚਰਣਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਵੀ ਤਕਵਾ ਹੈ । ਜੋ ਮਨੁੱਖ
ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਰੱਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ (ادفع
بِالْحَيِّ حَسَنًا) ਇਦਫ਼ਾ ਬਿਲੱਤਿ ਹਿਯਾ ਅਹਸਨੁ' ਜੇਕਰ ਮੁਖ਼ਾਲਫ਼ ਗਾਲ੍ਹ ਵੀ ਕੱਢੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਉਤਰ ਗਾਲ੍ਹ
ਨਾਲ ਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਸਗੋਂ ਉਸ'ਤੇ ਸਬਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿਟਾ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਤੁਹਾਡੀ ਵੱਡਿਆਈ
ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਹੋਕੇ ਆਪ ਹੀ ਪਛਤਾਵੀ ਹੋਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਿਆਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਦੰਡ ਉਸ ਦੰਡ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੇਰੇ
ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕੋਈ ਕੇਵਲ ਨਰਮੀ ਕਰਨਾ ਹੀ ਨ ਲੈ ਲਏ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ‘ਖ਼ਲਕ’ ਤੇ ‘ਖ਼ੁਲਕ’ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਹਨ ਜੋ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । ‘ਖ਼ਲਕ’ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਉਤਪੱਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੰਨ, ਨੱਕ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਾਲ ਆਦਿ ਵੀ ਸਾਰੇ ‘ਖ਼ਲਕ’ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਖ਼ੁਲਕ’ ਆਂਤਰਕ ਉਤਪੱਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ । ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਆਂਤਰਕ ਅੰਗ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਭੇਦਵਾਦ ਦੇ ਹਨ ਉਹ ਸਾਰੇ ‘ਖ਼ੁਲਕ’ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹਨ ਇੱਥੇ ਤੱਕ ਕਿ ਅਕਲ, ਸੂਝ ਬੂਝ ਅਦਿ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਖ਼ੁਲਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹਨ ।

ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਰੱਬ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿ ਰਸੂਲੁੱਲਾਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਨਾਉਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੇ । ਰੱਬ ਨੇ ਆਪ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ (انك لعلى خلق عظيم-) ਇਨੱਕਾ ਲ-ਅਲਾ ਖ਼ੁਲੁਕਿਨ ਅਜ਼ੀਮ । ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ੁਲਕ’ ਦੇ ਉਹ ਨਮੂਨੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਆਪਣੀ ਉਪਾਰਣ ਆਪ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਸ’ਤੇ ਅਪਣੀ ਸਮਰਥਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਣਾ ਹਰ ਮੌਮਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ । ਇਕ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਬਿਆਨੀ ਕਲਾ ਨਾਲ ਇਕ ਜੱਥੇ ਨੂੰ ਇਕ ਚਿਤੱਰਕ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ । ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਤੀਰਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਰਣਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧਕੇ ਬਹਾਦੁਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਦਾਰਤਾ’ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਪਹਾੜ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ ਹਨ । ਵਿਨਮੁਤਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸ਼ਾਨ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇੱਥੇ ਕਿ ਕਤਲ ਯੋਗ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ । ਭਾਵ ਰਸੂਲੁੱਲਾਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦਾ ਅਦੁੱਤੀ ਤੇ ਕਾਮਲ ਨਮੂਨਾ ਹੈ ਜੋ ਰੱਬ ਨੇ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ । ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਕੋਲ ਐਨੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਤੇ ਬਕਰੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਕੈਸਰੋ ਕਿਸਰਾ ਦੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨ ਹੋਣ ਆਪ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇਕ ਸਵਾਲੀ ਨੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ । ‘ਖ਼ੁਲਕ’ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ । ਹੁਣ ਜੇਕਰ ਕੋਲ ਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਖ਼ਸ਼ਦੇ । ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਰੂਪ ਹੈ ਜੇਕਰ ਹੁਕੂਮਤ ਦਾ ਰੰਗ ਨ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਵੇਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਆਪ ਕਤਲ ਯੋਗ ਕੁਫ਼ਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਵੀ ਬਖ਼ਸ਼ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਨੇ ਸਹਾਬਾ ਕਰਾਮ ਅਤੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੜੇ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਦੁੱਖ ਦਿੱਤੇ ਸਨ । ਜੱਦ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ (تأريب) ਲਾ ਤਸਰੀਬਾ ਅਲੈਕੁਮੁਲ ਯੋਮ’ ਸੋ, ਇਹ ਉਹ ਕਾਮਲ ਨਮੂਨੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਬਾਰੇ ਰੱਬ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਸੂਲ ਦੇ ਪਦਚਿੰਨ੍ਹਾ ਦੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਮਰਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪੈਰੂਵੀ ਕਰੋ । ਇਸ ਲਈ ਜਤਨਾਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ । ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪ ਜੀ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੱਦ ਤੱਕ ਮਨੁੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਨ ਕਰੇਗਾ ਦੁਆ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲਏਗਾ ਉਹ ਧੂੜ ਜੋ ਮਨਾਂ’ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ । ਸੋ, ਰੱਬ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ (ان الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بأنفسهم) ‘ਇਨੱਲੱਹਾ ਲਾ ਯੁਗਯੱਰੁ ਹਤੱ ਯੁਗਯੱਰੁ ਮਾ ਬਿ ਅਨਫੁਸਿਹਿਮ’ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਆਫ਼ਤ ਤੇ ਬਲਾ ਨੂੰ ਜੋ ਕੌਮ ਉਪੱਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਜੱਦ ਤੱਕ ਕੌਮ ਆਪ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਨ ਕਰੇ । ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਇਕ ਨ ਬਦਲਣ ਵਾਲੀ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫ਼ਰਮਾਇਆ, (ولن تجد لسنة الله تبديلا) ਵਲਨ ਤਜਿਦਾ ਲਿ

ਸੁਨੱਤਲੱਹਿ ਤਬਦੀਲਾ’ । ਸੋ, ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ । ਉਹ ਆਚਰਣ ਉਸੇ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੱਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਦੁਆ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲੈਣ ਵਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਆਚਰਣ ਜਿੰਨ੍ਹੇ ਵੀ ਡਿੱਗੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜੇਕਰ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਇਸ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਅਸਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦ੍ਰਿਦਰਤਾ ਤੇ ਸੁਸਤੀ ਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰੂ ਹਿਲਾਵੇ ਤਾਂ ਹੀ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਜਿੰਨ੍ਹਾ ਵਿਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਆਚਰਣਾ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਉਹ ਗਲਤੀ ਉੱਪਰ ਹਨ । ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਈ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਜੱਦ ਉਹ ਸੱਚੀ ਤੋਬਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੋਨੇ ਦਾ ਪਹਾੜ ਵੀ ਦੇਵੇ ਉਸ’ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦੇ ।

ਫਿਰ ਆਪ ਆਚਰਣ ਦੀ ਦੁਰੁਸਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਬੁਢੇਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸੁਭਾਵਕ ਤੇ ਅਸੁਭਾਵਕ । ਸੁਭਾਵਕ ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਬੁਢੇਪਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੁਭਾਵਕ ਬੁਢੇਪਾ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਲੱਗੇ ਰੋਗ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨ ਕਰੇ । ਜੇ ਰੋਗ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਫਿਕਰ ਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬੁਢਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਆਂਤਰਕ ਤੇ ਆਤਮਕ ਵਿਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਦੁਰਾਚਰਣਾ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣਾ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚੰਗੀਆਂ ਖੁਬੀਆਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦਾ ਜਤਨ ਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਆਚਰਣਕ ਅਵਸਥਾ ਉੱਕਾ ਹੀ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਰਸੂਲੁੱਲਾਹ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਰਆਨ ਕਰੀਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਪੱਕੇ ਤੌਰ’ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਰੋਗ ਦੀ ਦਵਾ ਹੈ ਪਰੰਤੂ ਜੇਕਰ ਦ੍ਰਿਦਰਤਾ ਤੇ ਸੁਸਤੀ ਮਨੁੱਖ’ਤੇ ਛਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਿਵਾਏ ਹਲਾਕਤ ਦੇ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਸੋ, ਅੱਜ ਕੱਲ ਇਸ ਸੁਸਤੀ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਬ ਨੇ ਸਾਧਨ ਜੁਟਾਏ ਹਨ । ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਆਚਰਣਾ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਵੱਲ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਧਿਆਨ ਨ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਜ਼ਰਤਮਸੀਹ ਮੋਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬੁਢੇਪੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਰਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅੰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਦੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਫਿਰ ਆਚਰਣਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਤੋਬਾ (ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ) ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਤੋਬਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਖਲਾਕ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕਾਰਜਕ ਤੇ ਲਾਹੇਵੰਦ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕਾਮਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਭੈੜੇ ਆਚਰਣਾ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਤੋਬਾ ਕਰੇ । ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਚੇਤੇ ਰਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੋਬਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਨਰਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੱਚੀ ਤੋਬਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ‘ਤੋਬਾਤੁਨੱਸੂਹ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।

ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ‘ਅਕਲਾਅ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਭੈੜੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਭੈੜੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ । ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਜੇਕਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਕਿਸੇ ਇਸਤਰੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਣਉਚਿਤ ਸੰਬੰਧ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੋਬਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਭੈੜੀ ਕਰਾਰ ਦੇਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭੈੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨੋ ਕੱਢ ਦੇਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਕਿਹਾ

ਹੈ ਕਿ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੂਫੀਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਲਪਨਾ ਨੂੰ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਾਂਦਰ ਜਾਂ ਸੂਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ । ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਜਿਸਦੇ ਮੁਜਬ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰੇ । ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ।

ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ, ਸੋ, ਗੁਨਾਹ ਤੇ ਬਦੀ ਦੇ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਦ ਪਛਤਾਵਾ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇ ਕਿ ਇਹ ਆਨੰਦ ਆਰਜ਼ੀ ਤੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇਹ ਵੀ ਸੋਚੇ ਕਿ ਹਰ ਵਾਰ ਇਸ ਆਨੰਦ ਤੇ ਸੁਆਦ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੁਡੇਪੇ ਵਿੱਚ ਆਣਕੇ ਜੱਦ ਅੰਗ ਕਮਜ਼ੋਰ ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਖੀਰ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਸੰਸਾਰਕ ਆਨੰਦਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਸੋ ਜੱਦ ਇਸ ਸੰਸਾਰਕ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਇਹ ਸਾਰੇ ਆਨੰਦ ਛੁੱਟ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹਨਾ ਦੇ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੀ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਹੈ ? ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੁਸ਼ਨਸੀਬ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਤੋਬਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਅਕਲਾਅ’ (ਸੂਝ ਬੂਝ) ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਅਰਥਾਤ ਭੈੜੇ ਵਿਚਾਰ ਤੇ ਭੈੜੀਆਂ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਮੁਕਾ ਦੇਵੇ । ਜੱਦ ਇਹ ਗੰਦਗੀ ਤੇ ਅਪਵਿੱਤਰਤਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਿਆਂ ਹੋਕੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ’ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰੇ

ਤੀਜੀ ਸ਼ਰਤ ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ । ਅਰਥਾਤ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਪਕਾ ਇਰਾਦਾ (ਨਿਸ਼ਚਾ) ਕਰਨਾ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ । ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਤਕੜੇ ਪਹਿਲਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਲ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਰਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਅਚਰਣਾ ਦੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ । ਇਹ ਇਕ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਕੜਾ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਹਟਾ ਸਕੇ ਸਗੋਂ ਅਸਲੀ ਬਹਾਦੁਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਆਚਰਣ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਰੱਖੇ । ਸੋ, ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਹੌਂਸਲਾ ਆਚਰਣ ਬਦਲਣ ਵਿੱਚ ਖਰਚ ਕਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਹਕੀਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਇਹੋ ਹੈ ।

ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਆਚਰਣਕ ਅਵਸਥਾ ਅਜਿਹੀ ਕਰਾਮਤ ਹੈ ਜਿਸ’ਤੇ ਕੋਈ ਉਂਗਲੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹੋ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਰਸੂਲ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਮਰਤਬਾ ਅਖ਼ਲਾਕ (ਆਚਰਣ) ਦਾ ਹੀ ਦਿਤਾ ਗਿਆ । ਜਿਵੇਂ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : (العلی خلق عظیم۔) ਇਨਕਾ ਲਅਲਾ ਖ਼ਲੁਕਿਨ ਅਜ਼ੀਮ’ ਇਉਂ ਤਾਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹਮੱਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਕਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮੂਹ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਧੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਆਪ ਦੇ ਆਚਰਣਕ ਕਰਿਸ਼ਮੇ ਦਾ ਨੰਬਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਧਾਰਣ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ।

ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਆਪਣੇ ਭੈੜੇ ਆਚਰਣਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਵਿਅਰਥ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਉਹੋ ਕਰਾਮਤ ਹੈ । ਉਧਾਰਣ ਲਈ ਜੇਕਰ ਕਰੜੇ, ਤਿੱਖੇ ਤੇ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਭੈੜੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਲੀਮੀ ਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਕਰਾਮਤ ਹੈ । ਜਾਂ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਧਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੰਜੂਸੀ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਖ਼ੈਰਾਤ ਅਤੇ ਸਾੜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬੇਸ਼ਕ ਇਹ ਕਰਾਮਤ ਹੈ । ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਮਿਆਂ ਮਿੱਠੂ ਬਣਨਾ, ਹਉਮੈਂ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡਕੇ ਜੱਦ ਆਜ਼ਜ਼ੀ ਤੇ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ ਧਾਰਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਨਮ੍ਰਤਾ

ਕਰਾਮਤ ਹੈ । ਸੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਰਾਮਾਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇ । ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਮਨੁੱਖ ਆਚਰਣਕ ਅਵਸਥਾ ਠੀਕ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਮਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਦੇ ਵੀ ਨਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਦੂਰ ਤੱਕ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਮੌਮਨ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਖ਼ਲਕ' (ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ) ਤੇ ਖ਼ਾਲਕ' (ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਰਥਾਤ ਰੱਬ) ਦੋਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਅਵਾਰਾ ਤੇ ਬਦਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਦੇਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਾਮਾਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਪਰ ਆਚਰਣਕ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕਰਾਰੀ ਤੇ ਸਮਰਥਕ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮਾਰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ । ਸੋ, ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਚਰਣਕ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਹੀ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕੁਬੂਲ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ : ਝੂਠੇ ਲੋਕ ਜੋ ਨਬੀਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਹ ਲੋਕ ਜੋ ਸਾਡੇ ਨਬੀ ਕਰੀਮ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣਾ ਕਰਾਮਾਤਾਂ ਉੱਪਰ ਅਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨ ਹੀ ਕਰਿਸ਼ਮੇ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਸਬਬ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਹ ਲੋਕ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਅਦੁੱਤੀ ਅਖ਼ਲਾਕ (ਆਚਰਣ) ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਖਕੇ ਆਪ ਦੀ ਸਚੱਈ ਦੇ ਕਾਇਲ (ਸਮਰਥਕ) ਹੋਏ ਸਨ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਦੀ ਪਕੜ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰ ਦੇਖਕੇ ਵੀ ਤਸੱਲੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕੇ । ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਾਹਰੀ ਚਮਤਕਾਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖਕੇ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹਕੀਕਤ ਤੇ ਮਆਰਫ਼ਤ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਧਿਕਤਰ ਉਹ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਸਬਬ ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ।

ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਅਸੰਖ ਲੋਕ ਅੱਜ ਕੱਲ ਵੀ ਜੋ ਅਹਮਦੀਅਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖ਼ਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਨ ਕਿਸੇ ਅਹਮਦੀ ਦੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਜਾਂ ਸਾਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਮਾਤ ਨੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਕੇ ਅਹਮਦੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਸੋ, ਹਰ ਅਹਮਦੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰਖੱਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਖ਼ਲਾਕ ਕੇਵਲ ਉਸ ਨੂੰ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਵਿੱਚ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹਨ ਸਗੋਂ ਇਕ ਧਾਰਮਕ ਕਰਤਵ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹਨ । ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਅਹਮਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰਖੱਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ।

ਇਮਾਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ : ਰੱਬ ਕੋਲੋਂ ਸੁਧਾਰ ਮੰਗਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਖਰਚ ਕਰਨੀ, ਇਹੋ ਇਮਾਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ । ਹਦੀਸ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਦੁਆ ਲਈ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ ਰੱਬ ਉਸ ਦੀ ਦੁਆ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਰੱਬ ਤੋਂ ਮੰਗੋ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੇ ਸਿਦਕ ਨੀਯਤ ਨਾਲ ਮੰਗੋ । ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਨਸੀਹਤ ਫਿਰ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨਾ ਹੀ ਆਪਣੀ ਕਰਾਮਤ ਪ੍ਰਕਟ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਦੇਖੋ ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜੋ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕੀ ਇਹ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਜਬਰੀ ਜਾਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਹਨ ? ਨਹੀਂ, ਉਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਗ਼ਲਤ ਹੈ ਇਹ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜੋ ਉਹਨਾਂ

ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਲਿਆਇਆ ਹੈ । ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਖੋਜੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਸਚਾਈ ਦੀ ਆਤਮਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸ਼ਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਗ਼ੈਰ ਕੌਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ।

ਫਿਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਕਿ ਅਖ਼ਲਾਕ ਵੀ ਰਿਜ਼ਕ ਵਾਂਗ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਰੱਬ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿੱਚੋਂ ਖਰਚ ਕਰਨ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਦਾ ਇਕ ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਅੰਗ ਤੇ ਭਾਗ ਵੀ ਹੈ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਰਿਜ਼ਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ । ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ, ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜੋ ਕੁਝ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਉਹ ਵੀ ਰਿਜ਼ਕ ਹੈ । ਗਿਆਨ ਤੇ ਫ਼ਨ ਆਦਿ ਹਕੀਕੀ ਮੁਆਰਫ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮਕਾਜ ਧੰਨਮਾਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਸਾਰਾ ਰਿਜ਼ਕ ਹੈ, ਬੰਦੇ ਦੇ ਗੁਣ ਉਸਦਾ ਆਚਰਣ ਉਸਦਾ ਮਾਲ ਹਰ ਚੀਜ਼ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕਿ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿੱਚ ਹੁਕੂਮਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਕੇ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਵੀ ਰਿਜ਼ਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ।

ਇਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖੋ ਕਿ ਉਹੋ ਕੰਜੂਸ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਸਗੋਂ ਉਹ ਕੰਕੂਸ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਮੱਠ ਕਰੇ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਕੇਵਲ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਣੂ ਨ ਕਰਾਉਣਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਬੇਕਦਰੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਆਮਦਨੀ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ ਸ਼ਿਰਕ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਉਹ ਉਸ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਫ਼ਨ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਰਿਜ਼ਕ ਅਤੇ ਰੱਬ ਸਮਝਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਉਹ ਵੀ ਕੰਜੂਸ ਹੈ । ਅਖ਼ਲਾਕ ਦੇਣਾ ਇਹੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਅਖ਼ਲਾਕ ਰੱਬ ਨੇ ਕੇਵਲ ਆਪਣੀ ਮਿਹਰ ਨਾਲ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹਨ ਇਸ ਦੀ ਮਖ਼ਲੂਕ ਨਾਲ ਇਹਨਾਂ ਆਚਰਣ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਓ । ਫ਼ਰਮਾਇਆ ਉਹ ਲੋਕ ਇਸ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਆਪ ਵੀ ਚੰਗੇ ਆਚਰਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਜਤਨ ਕਰਨਗੇ ।

ਅਖ਼ਲਾਕ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਐਨ੍ਹਾ ਹੀ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮੂੰਹ ਦੀ ਨਰਮੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਲਏ । ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਿਮਤ, ਦਲੇਰੀ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਵਿਨਮਤਾ ਜਿੰਨ੍ਹੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਆਚਰਣਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਰਤਨਾ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਚਰਣ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਆਪਣੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਤੱਮ ਆਚਰਣਾਂ ਉੱਪਰ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਤਬਦੀਲੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਸੀਹਤ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਚਰਣ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਕੀ ਹੈ ਉਹ ਸੰਭਵਤਾ ਇਕ ਕਰਾਮਤ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗੁਆਂਢੀ ਉੱਪਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । ਜੱਦ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਜਮਾਤ ਦੀ ਵੱਡਿਆਈ ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਦਾ ਖ਼ਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਰੱਬ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿੱਚ ਉਤੱਰਦਾਈ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਤਬਾਹੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਸਗੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਭੈੜਾ ਨਮੂਨਾ ਬਣਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕੀ ਤੇ ਸੁਮਾਰਗ ਤੋਂ ਵਾਝਿਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਸੋ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਪ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਰੱਬ ਤੋਂ ਮਦਦ ਮੰਗੋ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਹਿਮਤ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਜਤਨ ਕਰੋ । ਜਿੱਥੇ ਆਜਿਜ਼ ਆ ਜਾਓ ਓਥੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਦੁਆ ਲਈ ਹੱਥ ਉਠਾਓ ਕਿਉਂਕਿ ਦਰਦ ਤੇ ਪੀੜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਉਠਾਏ ਹੋਏ ਹੱਥ ਜੋ ਸਿਦਕ, ਸਚਾਈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ ਖ਼ਾਲੀ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ । ਅਸੀਂ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਦੁਆਵਾਂ ਕੁਬੂਲ ਹੋਈਆਂ ਹਨ

ਅਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ । ਫ਼ਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ : ਇਹ ਇਕ ਯਕੀਨੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਜਿਹਿਆਂ ਲਈ ਹਮਦਰਦੀ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ ਉਹ ਕੰਜੂਸ ਹੈ । ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਇਕ ਮਾਰਗ ਦੇਖਾਂ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੁਕਾਰ ਪੁਕਾਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਾਂ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ।

ਸੋ, ਸਾਡੇ ਹਰ ਇਕ ਕਰਮ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੀ ਬੈਅਤ ਵਿੱਚ ਆਣਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਚਰਣਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਪਾਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਸਣਾ ਵੀ ਅਤੇ ਇਹੋ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ । ਅਲੱਹ ਤਆਲਾ ਸਾਨੂੰ ਤਕਵਾ (ਸੰਜਮਤਾ) ਉੱਪਰ ਚਲਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪਣੇ ਅਖਲਾਕ ਵਿੱਚ ਪਾਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲਲੱਹੁ ਅਲੈਹਿ ਵਸਲਮ ਦੇ ਪਦਚਿੰਨ੍ਹਾ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰਖਣ ਅਤੇ ਆਲਾ ਅਖਲਾਕ ਦੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਰਤ ਮਸੀਹ ਮੌਊਦ ਅਲੈਹਿ ਸਲਾਮ ਦੀ ਇਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਆਪੇ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ।

ਜੁਮਏ ਦੇ ਖੁਤਬੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਫ਼ਰਮਾਇਆ : ਨਮਾਜ਼ ਜੁਮਏ ਦੇ ਬਾਦ ਮੈਂ ਦੋ ਗ਼ੈਬ ਜਨਾਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂਗਾ । ਇਕ ਮੁਕਰੱਮ ਲੁਤਫ਼ੁਰ ਰਹਮਾਨ ਮਹਮੂਦ ਸਾਹਬ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕਰੱਮ ਮੀਆਂ ਅਤਾਉਰ ਰਹਮਾਨ ਸਾਹਬ ਦੇ ਪਤੱਰ ਸਨ । 27 ਮਈ 2017 ਈ. ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਇਆ । انا لله وانا اليه راجعون ਦੂਜਾ ਜਨਾਜ਼ਾਹ ਅਜ਼ੀਜ਼ਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਉਮਰ ਅਹਮਦ ਸਾਹਬ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਡਾਕਟਰ ਮਿਰਜ਼ਾ ਮੁਨਵੱਰ ਅਹਮਦ ਸਾਹਬ ਮਰਹੂਮ ਦੇ ਪੁਤੱਰ ਸਨ । 5 ਜੂਨ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਵਜੇ ਹਾਰਟ ਇੰਸਟੀਟੀਯੂਟ ਰਬਵਾ ਵਿੱਚ 67 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ । انا لله وانا اليه راجعون ਹਜ਼ੂਰ ਅਨਵਰ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਸਦਗੁਣਾ ਵਰਨਣ ਕੀਤੇ

Khulasa Khutba Jumma 09.06.2017

Delivered By : Hadhrat Khalifatul Masih Vth (atba)

Summarized by : Majlis Ansarullah Bharat

Tarnslated by : Shamshad Ahmad Eden, from Punjabi Desk

From : Nazarath Nashr-o-Isha'at Qadian-143516, Distt. Gurdaspur, Punjab (INDIA)

Toll Free Shoba Noorul Islam-1800-3010-2131